GLASBENA MATICA V LJUBLJANI

V ponedeljek dne 3. aprila 1933

L. BEETHOVEN:

MISSA SOLEMNIS

Izvajajo:

Zlata Gjungjenac-Gavella, sopran-solo
Bernot-Golob Franja, alt-solo
Gostič Jože, tenor-solo
Betetto Julij, bas-solo

Mešani zbor Glasbene Matice ljubljanske
Pomnožen operni orkester

DIRIGENT: RAVNATELJ MIRKO POLIČ

Začetek točno ob 20. uri ~ Dvorana hotela Union

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

MISSA SOLEMNIS

Kyrie.

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Gloria.

Gloria in excelsis Deo, et in terra, pax hominibus bonae voluntatis, laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te.

Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam, domine Deus, Rex coelestis, pater omnipotens, Domine fili unigenite, Jesu Christe, domine Deus, agnus Dei, filius patris, qui tollis peccata mundi, miserere nobis suscipe deprecationem nostram, qui sedes ad dexteram patris.

Quoniam tu solus sanctus, tu solus dominus, tu solus altissimus, Jesu Christe, cum sancto spiritu in gloria Dei patris, amen.

Credo.

Credo in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium.

Credo in unum dominum, Jesum Christum, filium Dei unigenitum et ex patre natum ante omnia saecula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero genitum, non factum consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis.

Et incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, et homo factus est.

Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est.

Et resurrexit tertia die secundum scripturas.

Et ascendit in coelum sedet ad dexteram patris et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis.

Credo in spiritum sanctum dominum et vivificantem, qui ex patre filioque procedit, qui cum patre et filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per Prophetas.

Credo in unam sanctam catholicam et apostolieam ecclesiam.

Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, et expecto resurectionem mortuorum et vitam venturi saeculi, amen.

Sanctus.

Sanctus Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra gloria tua,
osanna in excelsis,
Benedictus qui venit in nomine Domini,
osanna in excelsis.

Agnus Dei.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis, dona nobis pacem.

Kyrie (D-dur)

sestoji iz treh delov.

Pobožno in svečano začne predigra orkestra. Takoj nato vstopi zbor z vzkliki Kyrie, vmes tudi solisti, tenor, sopran in alt z zategnjenimi toni, nakar vpelje alt eleison. Ti vzkliki imajo prisrčen, čustven značaj in izražajo prošnjo usmiljenja.

Sledi srednji del (modulacija preko fis-mola na h-mol) Christe eleison najprej v kvartetu solistov nato še v zboru, Tekst pojejo izmenjaje, en del vzklika Christe, drugi pa eleison, kar daje zanimive kombinacije. Tudi drugi del izzveni mirno, kakor prošnja v mehkem fis-molu. Uvodni d-dur orkestra prekine nežne harmonije, ter upelje tretji del, ki je pravzaprav ponovitev vsebine prvega dela, z razširjenim, stopnjevanim izrazom in nežnim, mirno prosečim koncem.

Gloria. (D-dur)

Začenja z glavnim motivom v orkestru, ki ga takoj povzame tudi zbor. Prekipevajoče veselje, svetla radost, vre iz prvega vzklika: Gloria in excelsis Deo.

Rajanje pretrgajo besede et in terra pax s svojim mirnim značajem. Ali kmalu zavalovi zopet vse in navdušeno časti Boga pri besedah: laudamus te, benedicimus te, katerim je kontrast: adoramus te. Silno mogočen in veličasten je koralni motiv: glorificamus te, katerega pretrga zopet adoramus te. Sledi prisrčna zahvala solistov in nato tudi zbora v gratias agimus . . . Vsa mogoča sredstva s solisti, zborom in orkestrom pa porabi skladatelj pri besedah: Domine Deus, rex coelestis, pater omnipotens. Zopet prevladujejo mehkejša čustva pri Domine fili unigenite (d-dur) in pri besedah Jesu Christe zamenja solokvartet zbor, in konča odstavek zelo mehko pri besedah patris, ki jo drži skozi 10 taktov.

Umetnina prav posebne vrste je tudi drugi glavni del glorie z besedilom qui tollis peccata mundi. Na razne načine

obdeluje to besedilo zdaj s solisti, zdaj z zborom, notranja čustva pa krasno ilustrira orkester do besedila miserere nobis. S celo močjo v zboru in orkestru nastopi zopet v odstavku qui sedes ad dexteram patris, povzame vnovič besedilo miserere nobis, vse se porazgubi, le pavke donijo še v največjem pianissimu.

Naenkrat vstopi zopet polni orkester in začne se najveličastnejši del: quoniam tu solus sanctus; soprani se gibljejo v skrajnih višinah in mogočno začne znamenita fuga: in gloria Dei patris amen početkoma v zboru nato tudi s solisti, vedno močneje in hitreje v neizmerno veselje, ki konča zopet s temo Gloria in excelsis Deo.

Credo. (B-dur)

Vsebina vere je v vseh svojih mislih dramatično naslikana, vera je neomajna in ta povdarek je v izrazih orkestra, zbora in solistov neverjetno močan. Skladatelj je brezobzirno porabil vsa možna sredstva, da dovoljno izrazi trdno vero. Začenja z glavno temo (credo), nato našteva vse verske resnice. V besedah qui propter nos homines izraža božjo ljubezen do človeštva in slika potem v dveh oblikah prihod Kristusov na zemljo: descendit de coelis. Zanimivi so oktavni postopi zbora navzdol, ki nazorno slikajo dejanje.

Srednji del celega creda začenja s tenor solom in slika rojstvo Kristusovo: et incarnatus est. Nastopi alt, nato še ostali solisti v prelepem kvartetu ter končno zbor, ki predstavlja cerkveno občino. Čudovito lep in globoko občuten je stavek: crucifixus, ki je sploh eden najlepših delov cele maše in neverjetno je, na kako lep način izraža Beethoven globoko žalost. Glavno vlogo ima solokvartet, zbor ga le pianissimo spremlja.

Vstajenje! Novo življenje in slavnostno razpoloženje od besed et resurrexit do non erit finis.

V visokih legah in cerkvenem koralnem tonu se oznanja vsemu svetu vesela novica, da je Kristus vstal in v dvigajočem se motivu slika vnebohod njegov. Nato sledi njegovo veličastno bivanje v

nebesih in njegov zopetni prihod na zemljo k večni sodbi. Pozavna kliče vse ljudi k sodbi, ki nam jo slika v trdih disonancah in energično pretrganih akordih. V naslednji temi slika večnost nebeškega kraljestva, ki ne bo minilo. To povdarja trikratni končni non. Sledi obširno nadaljno veroizpovedanje in glavni motiv credo se ponavlja na razne načine. Najmočneje je izraženo upanje v vstajenje človeštva.

Sedaj nastopi najtežji del creda, dvojna fuga: et vitam venturi in amen. Izvaja jo zbor; v codi se mu pridružijo še solisti. Naposled se vse umiri, prevzame se še enkrat motiv et vitam venturi in v tiho izgubljajočem se amen-u konča najtežji del slavnostne maše.

Sanctus. (H mol-dur)

Svečana predigra. Zaporedoma vstopajo solisti, njihovo petje je kakor molitev, ki prihaja iz pobožnega srca. S sveto bojaznijo in tresočim glasom vzklikajo: Sanctus Dominus Deus. Pretrgani so ti vzkliki kakor bi čutili bližino božjo. Stavek: pleni sunt coeli preide v kratek fugato v Osanna. Oba stavka sta pisana za soli, a se pogostoma izvajata v zboru radi polno zvenečega orkestra.

Brez odmora sledi Benedictus (g-dur), ki je najlepša skladba, kar jih je napisal nesmrtni skladatelj. Vpelje ga svečan preludij, nato pride prekrasni violin-solo. Solo odigrava cel Benedictus, kakor skrivnosten glas iz neznanega sveta. Deklamatorično začno zborovski basi svoj Benedictus qui venit. Nato vstopi alt-solo in za njim sopran in tenor-solo. Pri besedah In nomine Domini vstopi zbor ter konča v veselem osanna in excelsis.

Agnus Dei. (H-mol d-dur)

Po kratki predigri prične bas-solo z mirno, prosečo melodijo. Pridruži mu se moški zbor in nato alt ter tenor-solo. Zopet moški zbor in zatem zborovski alti. Solo-kvartet razpreda prvo misel, zbor pa moli v največjem pianissimu: Agnus Dei, miserere nobis.

Stavek Dona nobis, ki ga izvaja zbor, je najženijalnejši, kar jih je napisal Beethoven. Pri besedi pacem vstopi tudi sopran. Besedilo prevzamejo solisti ter menjaje z zborom prosijo miru.

Nato slika orkester vojno. Alt-solo začne nekam boječe: Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. Sledi tenor-solo in zbor poje: miserere nobis. Fermata zadrži soli, zbor in orkester, le pevke buče dalje. Zopet vzkliki po usmiljenju, orkester nadaljuje lep intermezzo, ki slika hrepenenje po miru, Čujejo se pretrgani akordi v orkestru in zbor vstopi z močnim vzklikom Agnus Dei.

Božje usmiljenje je prišlo in ljudstvo je doseglo svoj mir.

Tiskarna
Maks Hrovatin
Ljubljana